

ознака любовної залежності, яку важко лікувати. Отже, потрібно серйозно працювати над залежними відносинами, які є хворобливими й руйнівними для обох партнерів.

Знайти ліки від ревнощів, наразі, не вдається, тому і немає універсальних рецептів для виходу зі складних ситуацій. Зазвичай, і той, і інший партнер, в тій чи іншій мірі, вносять свій внесок у загальну атмосферу в парі, тому долати нерозуміння потрібно виключно удвох - шляхом бесід, розмов і обговорень спірних ситуацій та проблем. Для збереження шлюбних відносин, в ситуації ревнощів, рекомендуються такі поради: позбутися усього, що заважає коханню; усунути свої страхи; перестати порівнювати; поліпшувати свої стосунки; приборкати свою фантазію; перестати жити тільки життям партнера; бути відвертими, не грати в ігри; довіряти своєму партнерові; бути готовим пробачити.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алешина Ю. Е. Удовлетворенность браком и межличностное восприятие в супружеских парах с различным стажем семейной жизни / Ю. Е. Алешина – М., 1995. – 250 с.
2. Андреева Т. В. Психология современной семьи : монография / Т.В. Андреева. – СПб.: Речь, 2005 – 436 с
3. Антонов А. І. Сім'я: функції, структури, теорії сімейних змін / А. І. Антонов. - М.: Знання, 2003. - 198 с.
4. Гозман Л. Я. Шкалы любви и симпатии Л. Я. Гозман., Ю. Е. Алешина // Методические программы и методики исследований брака и семьи. — М., 1986. — 123 с.
5. Громов Д. В. Вступление в брак и окончание периода молодежной социализации // Семейная психология и семейная терапия.—2005.—№1.—С.3-11
6. Дементьева И. Ф. Первые годы брака. Проблемы становления молодой семьи /АН СССР, Ин-т социологии. - М.: Наука,1991.-111с.
7. Дорн, І. В. Сучасний шлюб: проблеми і гармонія / І. В. Дорн. - М.: Наука, 2000. – 122 с.
8. Ковалёв С. В. Психология современной семьи / Ковалёв С. В. – М.: Москва, 2008. – С. 105–146.
9. Шнейдер Л. Б. Психология семейных отношений / Л. Б. Шнейдер. - М.: Квітень-Прес, Вид-во ЕКСМО-Прес, 2000. - 512 с.

Задворна М.

Науковий керівник – доц. Одинцова Г.С.

ВИКОРИСТАННЯ ТВОРІВ МИСТЕЦТВА НА УРОКАХ РІДНОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

На сьогодні засобів активізації розвитку творчих здібностей учнів в арсеналі вчителя початкових класів є чимало. Потрібно запалювати в дитячих серцях вогник допитливості, викликаючи інтерес до навчання, роблячи його внутрішнім, постійно діючим стимулом. Цьому сприяє проведення уроків з використанням творів мистецтва.

Мистецтво з його унікальними можливостями впливу на емоційну та інтелектуальну сфери, свідомість і підсвідомість – це не тільки джерело естетичного виховання, а й універсальний засіб формування знань, художньо-образного мислення. Викликані мистецтвом естетичні почуття мають цілющу перетворювальну силу, бо вони постають у результаті вільної творчої фантазії. Саме краса стимулює розумову діяльність, надає довшеної форми міркуванням [1, с.65].

Мета статті – розкрити можливості використання творів мистецтва на уроках рідної мови в початкових класах.

Рідна мова є, без перебільшень, основним предметом у системі навчально-виховної роботи в початкових класах. Її особливе місце серед інших навчальних предметів визначається тим, що саме від загальноомовної і загальноомовленевої компетентності школярів (уміння читати, слухати, запитувати, відповідати, розповідати, переказувати почуте і прочитане, висловлювати свої думки в усній і писемній формі) безпосередньо залежать їхні успіхи в опануванні знань з усіх шкільних предметів, зростання їхнього загальнокультурного рівня, кругозору.

Навчання рідної мови в початковій школі спирається на такі загальнодидактичні принципи, як науковість тлумачення мовних фактів, перспективність і наступність навчання, доступність і наочність викладу мовних понять, систематичність, усвідомленість засвоєних знань, зв'язок навчання з життям і активною мовленнєвою практикою дітей [2, с.27].

Освіта ХХІ століття – це освіта для людини. Її мета – виховання відповідальної особистості, яка здатна до самоосвіти і саморозвитку, вміє критично мислити, опрацювати різноманітну інформацію, використовувати набуті знання і творчо розв'язувати будь-які завдання [1, с.65].

На розвиток творчих здібностей молодших школярів великий вплив мають твори мистецтва (живопису і музики). Мистецтво – могутнє джерело моральної чистоти, духовного багатства, фізичної досконалості кожної особистості. Уміння відчувати красу і створювати красу роблять життя людини осмисленим, багатим і яскравим. Хороші книги, музика, твори образотворчого мистецтва, які довелося прочитати, почути, побачити, наповнюють новим змістом наше життя.

Формувати духовно багату людину, яка глибоко розуміє твори мистецтва, має високорозвинуті естетичні смаки, відчуває красу навколишнього світу і прагне до творчого перетворення дійсності за законами прекрасного покликана система естетичного виховання. В. О. Сухомлинський відзначав, що вона повинна бути насамперед єдиною, поєднувати всі предмети та позакласні заняття, все життя

школяра, де кожний предмет і заняття мають свої чіткі завдання у формуванні естетичної культури і особистості школяра [3, с.65].

Образотворче мистецтво відіграє значущу роль в естетичному розвитку дітей молодшого шкільного віку. Воно дозволяє знайомити школярів зі специфічним видом мистецтва, яке має свої засоби, свою мову, розширюючи тим самим знання і уявлення про мистецтво.

Серед засобів реалізації комунікативної лінії змісту програми з рідної мови чільне місце належить складанню тексту за картиною. Основними завданнями таких занять є:

- збагачення і активізація словникового запасу молодших школярів;
- розвиток образотворчого мислення і образотворчого мовлення;
- удосконалення комунікативних умінь;
- естетичне виховання;
- ознайомлення учнів з кращими творами українських та зарубіжних художників [6, с.18].

Основним критерієм добору картини є її художня цінність. Тільки високохудожній твір викликати у дітей думки й емоції, бажання висловити свої враження. Це можуть бути як полотна українських художників, так і зарубіжних. Головне, щоб вони виховували естетичні почуття, гарний смак.

Другим критерієм добору картини є доступність її змісту віковій групі молодших школярів. Художнє полотно повинно розширювати коло тих уявлень, які вже є в учнів.

Безсумнівно, підібрана картина має бути реалістичним твором, бо тільки реалістичне мистецтво здатне захопити думку, почуття, уяву. В початковій школі найчастіше використовуються полотна побутового жанру. На таких картинах багато предметів, деталей, і це викликає у дітей бажання розглянути, зрозуміти, для чого зображено кожен із цих предметів. Із зацікавленням учні розглядають картини українських художників В. Блаженка, П. Левченка, С. Васильківського, Т. Яблонської.

Третім критерієм добору картини є врахування її розміру. Оскільки в школі використовуються, як правило, репродукції, то вони повинні бути великі за розміром або ж роздані учням на парти.

Добираючи картину, вчитель має для себе чітко уявити, що, навіщо і як зображено на картині.

Для правильного і глибокого сприйняття дітьми картини велике значення мають запитання вчителя, їх зміст, цілеспрямованість, характер, послідовність, точність і ясність їх формулювань. Детально продумана вчителем бесіда допомагає учням точніше, глибше побачити, відчути і осмислити картину. Порядок запитань сприяє послідовному та глибокому розкриттю зв'язків між предметами, що зображені на картині, організовує сам процес пізнання дітьми зображеного. Запитання вчителя спрямовують сприйняття на шлях аналізу і синтезу, допомагають дітям зрозуміти в єдності зміст і засоби художнього вираження [6, с.20].

Для осмислення теми картини, її головного образу можна запропонувати дібрати заголовок до неї. Цим вчитель не тільки уточнює, як учні зрозуміли зміст картини, а й вчить виражати думку лаконічно. Для розвитку мовлення корисні вправи з порівняння дібраної назви і тієї, що дав художник.

Окрім образотворчого мистецтва, не менш важливу роль у формуванні гармонійно розвинутого школяра відіграє музичне мистецтво, яке вводить дітей у світ прекрасного, знайомить з музичною культурою різних народів, сприяє збагаченню індивіда знаннями законів музичного мистецтва, необхідними для розуміння його сутності, формуванню смаку, музичних здібностей, виробленню навичок і вмінь, які дозволять школярам бути активними слухачами, вмілими виконавцями. Торкаючись емоційної сфери людини, музика впливає на формування її моральних і естетичних смаків та ідеалів [4, с.63].

Використання музичних творів на уроках рідної мови у початковій школі активізує мислення дітей, стимулює емоційність під час навчання, розвиває в дітей творчий потенціал, уяву, розвиває мовлення. Використання творів музичного мистецтва під час навчання доцільно проводити у два етапи:

– перший етап – використання музики як фону. Пропонується учням писати під музичний супровід. Для цього краще використовувати класичні твори Людвіга ван Бетховина, Франца Шуберта, Йогана Баха, Миколи Лисенка, Петра Чайковського в поєднанні зі звуками природи;

– на другому етапі дітям пропонується написати розповідь про прослуханий твір мистецтва. Підбираючи твори для цього виду завдань, потрібно опиратися на вік дітей, знання дітей, їх інтереси. У дітей молодших класів вистачає уваги тільки на те, щоб прослухати коротку п'єсу або пісню, яка триває не більше однієї, максимум півтори хвилини. Поступово обсяг уваги розширюється, створюється навичка уважно слухати музику протягом довшого часу.

Найкраще використовувати музичні твори під час написання твору за картиною. Музика та образотворче мистецтво тісно пов'язані між собою. Емоції, викликані музикою і живописом, допомагають розвинути творчу уяву школярів [4, с.44].

Використовувати музику також потрібно під час проведення фізкультхвилинки. Дітям подобаються музичні фізкультхвилини. На уроках рідної мови учні перевтомлюються, а такі вправи під супровід музики допомагають відпочити, привести себе в тонус.

Музика діє на дитину як терапія, справляє корекційний і лікувальний вплив як на фізіологічні процеси організму, так і на психоемоційний стан особистості дитини, допомагає на уроках творчо мислити.

Отже, використання творів мистецтва на уроках рідної мови у початковій школі духовно збагачує дитину, загострює її почуття, розвиває смаки, збагачує словниковий запас школяра, розвиває мислення, пам'ять, увагу, уяву. Сприймання творів мистецтва під керівництвом вчителя забезпечує розвиток всебічно розвинутої особистості з високим рівнем інтелекту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білоконна Н. Розвиток особистості молодшого школяра під час вивчення рідної мови / Н. Білоконна // Мандрівець. – Тернопіль. – 2003. – №3. – С. 65–67.
2. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення в початковій школі / М. С. Вашуленко. – К.: Освіта, 2006. – 271с.
3. Ворона М.О. Особливості вияву естетичних почуттів у дітей / М. О. Ворона// Початкова школа. – 1990. – №4. – С. 64–66.
4. Латковська Т. Складання творів за ілюстраціями / Т. Латковська// Початкова школа. – 2015. – №3. – С. 25–27.
5. Лобова О. Уроки музики очима вчителя початкових класів (результат анкетування) / О. Лобова // Початкова школа. – 2010. – №5. – С. 43–45.
6. Лобчук О. Складання твору за художньою картиною / О. Лобчук // Початкова школа. – 2003. – №3. – С. 18–21.

Кінаш О.

Науковий керівник – доц. Сіткар В. І.

ОСОБЛИВОСТІ МІЖСОБИСТІСНОЇ ОЦІНКИ ІНДИВІДУАЛІЗМУ-КОЛЕКТИВІЗМУ У СТУДЕНТІВ

Актуальність дослідження. Аналіз спеціальної психологічної літератури показав, що сьогодні більшість крос-культурних досліджень та теоретичних дискусій з питань психологічних показників культури та субкультури зосередились на показнику індивідуалізм-колективізм (ІК). На протязі багатьох років дослідження були спрямовані на його визначення, атрибути, географічний розподіл на планеті, наслідки для міжособистісних і міжгрупових стосунків та застосування. Тому, виходячи з цього, ІК можна розглядати як основний приклад спроби ідентифікувати значущий показник культурної варіабельності і виробити прийоми вимірювання його впливу в різних психологічних доменах. Домен – це специфічна соціопсихологічна характеристика, яка розглядається як значущий результат, продукт або складова культури чи субкультури, включаючи установки, цінності, уявлення, думки, норми, звичаї та ритуали.

Теоретичні джерела свідчать, що такі культурні показники, як ІК є вигідними для теорії і досліджень, бо їх можна використати для передбачення та інтерпретації культурних відмінностей не спираючись на стереотипи, нечисленні дані та враження. Крім того, існує і згода в концептуальному розумінні ІК серед дослідників цього феномену по всьому світу (Траїндіс, 1986). Одне з найбільш відомих досліджень ІК було проведене Хофстедом (Hofstede, 1980, 1984), який проаналізував дані анкети, що оцінювала ІК-тенденції серед робітників міжнародної корпорації з філіалами більш ніж в 50 країнах. Країни рангувались згідно того, в якій мірі люди одобрюють ІК-цінності. США, Австралія та Велобританія виявились найбільш індивідуалістичними. Колумбія, Венесуела та Пакистан – найбільш колективістськими [1, с. 46].

Виклад основного матеріалу дослідження. На думку Траїндіса та його колег ІК повинен варіювати в різних соціальних контекстах. Люди поведуться по-різному в залежності від того, з ким вони взаємодіють, і від ситуації, в якій відбувається взаємодія. Людина може відрізнитись колективістськими тенденціями вдома і з близькими друзями і індивідуалістичними тенденціями – з незнайомими або на роботі, або навпаки. Якщо культура підтримує колективістські тенденції всередині стосунків «Я» – своя група, малоймовірно, що вона стане робити теж саме в стосунках «Я» - чужа група [1, с. 48].

Девід Мацумото та його колеги (Matsumoto, Weisman, Preston, Brown & Kupperbusch, 1997) створили вимірник ІК для використання на індивідуальному рівні, який оцінює контекстно-специфічні ІК-тенденції в міжособистісних ситуаціях. Вибрані пункти з їх **Питальника міжособистісної оцінки індивідуалізму-колективізму (IC Interpersonal Assessment Inventory, ICIAI)** [1, с. 49] наведемо нижче.

Інструкція. Нижче наведено перелік загального опису поведінки. Ми хочемо знати, наскільки важливо, на ваш погляд, кожне з них як *цінність* є відповідним до чотирьох соціальних груп. Розглядайте кожен опис як загальну, гіпотетичну цінність. Крім того, розглядайте цю цінність незалежно в кожній з чотирьох соціальних груп. Просимо зазначити, наскільки важливою є кожна для вас як *керівний принцип*, незалежно від того чи доводиться вам насправді опинитись в цих ситуаціях. Потрібно відповісти на всі пункти питальника.

Свої відповіді оцінюйте за рейтинговою шкалою, що подано нижче.

Зовсім	не					важливо	
Дуже важливо	0	1	2	3	4	5	6

Обведіть цифру (від 0 до 6) в кожному запитанні, яке призначено для кожної з чотирьох соціальних груп (сім'я, друзі, колеги, незнайомі).

Наперед вдячні Вам за відверті відповіді.

Цінність\ соціальні групи	Сім'я						Друзі						Колеги						Незнайомі									
	0	1	2	3	4	5	6	0	1	2	3	4	5	6	0	1	2	3	4	5	6	0	1	2	3	4	5	6
Підкорятись вимогам, виходять від																												
Зберігати																												